

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาค้างนี้จะทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการดำเนินงานเฉพาะธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปีพ.ศ.2545-2549 จำนวน 12 ธนาคารจากทั้งหมด 13 ธนาคาร โดยธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) จำกัด (มหาชน) จะไม่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เนื่องจากหลักทรัพย์ของธนาคารไม่มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ทำให้การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลไม่ครบถ้วน ส่วน 12 ธนาคารที่จะนำมาใช้ในการศึกษาค้างนี้ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารชนชาติ จำกัด (มหาชน) ธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน) ธนาคารทีสโก้ จำกัด (มหาชน) ธนาคารเกียรตินาคิน จำกัด (มหาชน) และธนาคารสินเอเซีย จำกัด (มหาชน) โดยจะวิเคราะห์ด้านอัตราร้อยละของยอดรวม แนวโน้ม อัตราส่วนทางการเงิน มูลค่าเพิ่มทางตลาด และมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์ เป็นรายธนาคาร แล้วจึงนำมาวิเคราะห์เป็นรายกลุ่มตามขนาด ซึ่งจะแบ่งเป็น 3 ขนาดตามเกณฑ์การแบ่งของธนาคารแห่งประเทศไทย ดังรายละเอียดในตารางที่ 3 หลังจากนั้นจึงนำธนาคารพาณิชย์แต่ละกลุ่มมาเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรมเพื่อบ่งบอกว่าธนาคารพาณิชย์แต่ละขนาดมีผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร ซึ่งในการศึกษานี้จะไม่ใช้งบการเงินรวมเนื่องจากธนาคารที่ทำการศึกษามีบริษัทย่อยที่มีลักษณะการประกอบธุรกิจที่แตกต่างไปจากธุรกิจหลัก ทำให้งบการเงินไม่สามารถเปรียบเทียบกันได้

ตารางที่ 3 แสดงส่วนแบ่งตลาดด้านสินทรัพย์ เงินฝาก และสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทย ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2549

ธนาคาร	สินทรัพย์		สินเชื่อ		เงินฝาก	
	จำนวน (ล้านบาท)	ส่วนแบ่ง การตลาด (ร้อยละ)	จำนวน (ล้านบาท)	ส่วนแบ่ง การตลาด (ร้อยละ)	จำนวน (ล้านบาท)	ส่วนแบ่ง การตลาด (ร้อยละ)
ธนาคารกรุงเทพ	1,485,883	20.36	886,913	18.00	1,221,733	20.60
ธนาคารกรุงไทย	1,206,215	16.53	886,751	18.00	968,281	16.30
ธนาคารกสิกรไทย	936,691	12.83	645,918	13.10	752,053	12.60
ธนาคารไทยพาณิชย์	984,290	13.49	647,144	13.10	789,227	13.30
ธนาคารทหารไทย	748,708	10.26	512,722	10.40	568,674	9.60
รวมธนาคารขนาดใหญ่	5,361,787	73.46	3,066,726	62.20	3,731,294	62.80
ธนาคารกรุงศรีอยุธยา	662,881	9.08	434,864	8.80	562,242	9.50
ธนาคารนครหลวงไทย	411,512	5.64	224,296	4.60	353,961	5.90
ธนาคารธนาชาติ	257,435	3.53	197,556	4.00	198,981	3.30
รวมธนาคารขนาดกลาง	1,331,828	18.25	1,369,438	27.80	1,683,858	28.30
ธนาคารไทยธนาคาร	217,496	2.98	99,060	2.00	182,262	3.10
ธนาคารสแตนดาร์ด- ชาร์เตอร์ด (ไทย)	185,792	2.55	80,848	1.60	72,441	1.20
ธนาคารทีสโก้	80,924	1.11	66,395	1.40	40,668	0.70
ธนาคารเกียรตินาคิน	80,212	1.10	47,822	1.00	42,103	0.70
ธนาคารสินเอเซีย	40,416	0.55	24,089	0.50	26,148	0.40
รวมธนาคารขนาดเล็ก	604,840	8.29	463,158	9.40	513,259	8.60
รวมทั้งสิ้น	7,298,455	100.00	4,929,342	100.00	5,944,805	100.00

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2550 : ออนไลน์

หมายเหตุ : กลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ คือ กลุ่มธนาคารพาณิชย์ที่มีส่วนแบ่งตลาดของ

สินทรัพย์รวมตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไปของสินทรัพย์รวมธนาคารพาณิชย์ไทย

กลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางมีส่วนแบ่งตลาดของสินทรัพย์รวมตั้งแต่ร้อยละ 3 แต่ไม่ถึงร้อยละ 10 ของสินทรัพย์รวมธนาคารพาณิชย์ไทย

กลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กมีส่วนแบ่งตลาดของสินทรัพย์รวมต่ำกว่าร้อยละ 3 ของสินทรัพย์รวมธนาคารพาณิชย์ไทย

ขอบเขตข้อมูล

งบการเงินเฉพาะรายปีของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ไทยจำนวน 12 ธนาคาร ตั้งแต่ปีพ.ศ.2545 ถึงปีพ.ศ.2549 เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2545 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2549

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ โดยงบการเงินเฉพาะและลักษณะการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์จะได้อาจมาจากรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการเงิน ข้อมูลราคาหุ้นนำมาจากศูนย์ข้อมูลคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อัตราผลตอบแทนตัวเงินคลังอายุ 1 ปีจากรายงานธนาคารแห่งประเทศไทย ข้อมูลในการคำนวณหาเบต้า นำมาจากทฤษฎีในหนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เชิงพรรณนา อธิบายเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์โดยอาศัยข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ รายงานประจำปีของธนาคารพาณิชย์ทั้ง 13 ธนาคารในรอบระยะเวลา 5 ปี คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 ถึง พ.ศ.2549

การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ทั้ง 13 ธนาคารปี 2545 ถึง ปี 2549 โดยจะทำการวิเคราะห์หาอัตราร้อยละต่อยอดรวม การวิเคราะห์หาแนวโน้ม การวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน การหามูลค่าเพิ่มทางตลาด และมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์ มาเปรียบเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยของกลุ่มธนาคาร ซึ่งจะช่วยบ่งบอกว่าธนาคารพาณิชย์ใดมีทิศทางดีขึ้นหรือเลวลง ซึ่งการวิเคราะห์จะแบ่งเป็นด้านต่างๆดังนี้ (กฤษฎา เสกตระกูล, 2549:ออนไลน์)

1. อัตราส่วนด้านสภาพคล่อง (Liquidity Ratios) แสดงถึงความสามารถในการชำระภาระผูกพันของธนาคาร
2. อัตราส่วนด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน (Management Efficiency Ratios) เป็นการวิเคราะห์ความสามารถของธนาคารพาณิชย์ในการใช้ทรัพยากรเพื่อหารายได้
3. อัตราส่วนด้านความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratios) แสดงให้เห็นผลการดำเนินงานระหว่างปีของกิจการและอัตราผลตอบแทนว่าอยู่ในระดับใด
4. อัตราส่วนด้านความเพียงพอของเงินกองทุน (Capital Adequacy Ratios) เกี่ยวพันกับความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์โดยตรง ทำให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ผู้ฝากเงินและเจ้าหน้าที่ของธนาคาร

5. อัตราส่วนด้านมูลค่าตลาด (Market Value Ratios) บอกถึงศักยภาพของหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

6. มูลค่าเพิ่มทางตลาด (Market Value Added (MVA)) (เริงรัก จำปาเงิน, 2544:41-45) เน้นการวัดประสิทธิภาพของการดำเนินงานของผู้บริหารตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง ถ้ามูลค่าตามตลาด ณ ปัจจุบันสูงกว่าเงินลงทุนทั้งหมดของบริษัท บริษัทนั้นมีกำไร แต่ถ้าหากน้อยกว่า บริษัทนั้นกำลังขาดทุน

7. มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Value Added (EVA)) (วรศักดิ์ ทูมมานนท์, 2545) เน้นถึงการวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานของผู้บริหารในปีใดปีหนึ่ง เมื่อกิจการสามารถสร้างผลกำไรที่สามารถชดเชยค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและส่วนของต้นทุนเงินลงทุนและมีกำไรส่วนที่เหลือ ซึ่งถ้ากำไรในส่วนนี้มาก ความมั่งคั่งก็จะมีมากขึ้นตามไปด้วย โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. คำนวณหากำไรจากการดำเนินงานหลังหักภาษีจากการนำกำไรทางบัญชีมาปรับปรุงด้วยรายการที่ไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามปกติ โดยมีข้อสมมติฐานการคำนวณหากำไรจากการดำเนินงานหลังหักภาษีของธุรกิจในกลุ่มธนาคาร ดังนี้

1.1 รายได้ที่นำมาคำนวณมาจากรายได้จากลักษณะธุรกิจเป็นหลัก คือ รายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผล รายได้ที่มีค่าใช้จ่ายจะไม่นำมาคิดรวม

1.2 ค่าเสื่อมราคาของกลุ่มธนาคารใช้วิธีเส้นตรง ซึ่งสามารถนำไปหักเป็นค่าใช้จ่ายได้และจะแสดงรวมอยู่ในค่าใช้จ่ายที่มีค่าใช้จ่าย

1.3 ดอกเบี้ยจ่ายของธนาคาร ในการศึกษาจะนำค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยจ่ายหารด้วยหนี้สินที่มีภาระดอกเบี้ย นำมาคิดเป็นต้นทุนดอกเบี้ยจ่ายในปีนั้นๆ ซึ่งหนี้สินที่มีภาระดอกเบี้ยของธนาคาร ได้แก่ เงินฝาก รายการระหว่างธนาคารและตลาดเงินที่มีดอกเบี้ย หนี้สินจ่ายคืนเมื่อทวงถาม หลักทรัพย์ขายโดยมีสัญญาซื้อคืน รวมถึงเงินกู้ยืมทั้งระยะสั้นและระยะยาว

1.4 ต้นทุนภาษี จะคำนวณจากภาษีจ่ายหารด้วยกำไรหลังหักดอกเบี้ยจ่าย

2. คำนวณในส่วนต้นทุนเงินลงทุนจากผลคูณของตัวแปรสองตัว หนึ่งคือ จำนวนเงินลงทุนซึ่งหาได้จากหนี้สินที่มีภาระผูกพันบวกกับส่วนของเจ้าของ สองคือ ต้นทุนเงินลงทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักหาได้จากผลคูณของสัดส่วนเงินลงทุนกับต้นทุนนั้นๆ

2.1 จำนวนเงินลงทุน = หนี้สินที่มีภาระผูกพันบวกกับส่วนของเจ้าของ

โดยหนี้สินที่มีภาระดอกเบี้ยของธนาคาร ได้แก่ เงินฝาก รายการระหว่างธนาคารและตลาดเงินที่มีดอกเบี้ย หนี้สินจ่ายคืนเมื่อทวงถาม หลักทรัพย์ขายโดยมีสัญญาซื้อคืน รวมถึงเงินกู้ยืมทั้งระยะสั้นและระยะยาว

2.2 ต้นทุนเงินทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก

1. ต้นทุนส่วนหนี้สิน (k_d) จะเป็นการนำค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยมาหารด้วยส่วนของหนี้สินที่มีภาระดอกเบี้ย แล้วนำมาคิดลดเนื่องจากผลประโยชน์ทางภาษี

$$k_d = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย}}{\text{หนี้สินที่มีภาระดอกเบี้ย}} \times 100 \times (1-T)$$

2. ต้นทุนในส่วนของผู้ถือหุ้น จะใช้แบบจำลองการคำนวณหาผลตอบแทน CAPM ซึ่งมีสมการดังต่อไปนี้

$$k_e = R_f + (R_m - R_f) \times \beta$$

R_f คือ อัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์ที่ไม่มีความเสี่ยง ซึ่งก็คืออัตราผลตอบแทนของตัวเงินคลังอายุ 1 ปีจากรายงานธนาคารแห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2545-2549 เนื่องจากตัวเงินคลังถือเป็นหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต่ำ โอกาสในการผิดนัดชำระมีน้อย

R_m คือ อัตราผลตอบแทนของตลาด คำนวณจากอัตราการเปลี่ยนแปลงค่าดัชนีตลาดหลักทรัพย์ โดยมีสูตรคำนวณดังนี้

$$R_m = \frac{\text{SET Index ปิด ณ วันต้นปี} - \text{SET Index ปิด ณ วันปลายปี}}{\text{SET Index ปิด ณ วันต้นปี}}$$

β คือ ค่าดัชนีชี้วัดความเสี่ยงตามตลาด เป็นดัชนีค่าความเสี่ยงตามตลาดเพื่อแสดงว่าอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ดังกล่าวมีความเสี่ยงในผลตอบแทนเทียบกับหลักทรัพย์ทั่วไปในตลาดอยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด โดยผู้ศึกษาจะใช้ Program Excel ในการคำนวณ

3. นำกำไรจากการดำเนินงานหลังหักภาษีหักด้วยต้นทุนเงินทุน ก็จะได้ค่ามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์

ขั้นตอนและวิธีการวิเคราะห์ ประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆดังนี้

1. การวิเคราะห์ผลการดำเนินการธนาคารพาณิชย์เป็นรายธนาคารระยะเวลา 5 ปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2549
2. การวิเคราะห์ผลการดำเนินการธนาคารพาณิชย์เป็นรายกลุ่ม โดยนำธนาคารทั้ง 12 ธนาคารมาวิเคราะห์ผลการดำเนินงานในแต่ละด้านเป็นรายกลุ่ม 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ กลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดกลาง และกลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก โดยนำค่าเฉลี่ย 5 ปีแต่ละธนาคารมาเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของกลุ่มเป็นรายกลุ่ม
3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการดำเนินงานธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ โดยนำค่าเฉลี่ย 5 ปีของธนาคารพาณิชย์แต่ละกลุ่มมาเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรมของธนาคารทั้งหมด 12 ธนาคาร

สมมติฐานในการศึกษา

ในการศึกษามีสมมติฐานเกี่ยวกับค่าต่างๆดังนี้

1. ราคาตลาดของหลักทรัพย์แต่ละธนาคารจะใช้ราคาปิด ณ วันสิ้นปีในแต่ละปีของหลักทรัพย์แต่ละธนาคาร
2. อัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ที่ไม่มีความเสี่ยง (Rf) ใช้อัตราผลตอบแทนของตั๋วเงินคลังอายุ 1 ปี ณ วันสิ้นปีจากธนาคารแห่งประเทศไทย
3. อัตราผลตอบแทนของตลาด (Rm) ใช้อัตราผลตอบแทนของดัชนีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ณ วันสิ้นปี
4. ค่าเบต้า (β) ใช้อัตราผลตอบแทนของราคาตลาดของหลักทรัพย์แต่ละธนาคารและอัตราผลตอบแทนของดัชนีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นรายสัปดาห์ 48 สัปดาห์ในแต่ละปี